

DG AGRI-GIDS VOOR DE TOEPASSING VAN DE LEADER- AS VAN DE PROGRAMMA'S VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING 2007-2013, GEFINANCIERD UIT HET ELFPO

- Herziene versie zoals ingediend bij het Comité voor plattelandsontwikkeling op 8 maart 2011; definitieve versie vastgesteld op 25 maart 2011 -

Inleidende opmerking over de herziening van deze DG AGRI-gids in 2010/2011¹

De oorspronkelijke versie van deze gids werd geschreven in 2006/2007 met het oog op de goedkeuring van de programma's voor plattelandsontwikkeling. De actualisering van dit document is er gekomen als gevolg van de resultaten van de analyse van de uitvoering van de Leader-as, die hoofdzakelijk gebaseerd is op het werk van de focusgroepen van het Leader-subcomité van de ENRD en het Speciaal verslag van de Europese Rekenkamer "Toepassing van de Leader-aanpak op plattelandsontwikkeling" (gepubliceerd in november 2010). De actualisering heeft voornamelijk betrekking op problemen die niet konden worden voorzien ten tijde van de eerste versie, doordat de "mainstreaming" van de Leader-aanpak nieuw is. De gids moet worden gezien als een hulpmiddel om de implementatie van de Leader-aanpak in de huidige periode te verbeteren, zodat de overgang naar de volgende periode vlot kan verlopen.

Afhankelijk van de voorstellen in de tussentijdse evaluaties van de programma's voor landschapontwikkeling kunnen er nog altijd relevante aanpassingen worden aangebracht, om de uitvoering van de Leader-as te verbeteren in ieder individueel programma voor landschapontwikkeling.

De implementatie van specifieke aanbevelingen inzake toezicht en evaluatie op het niveau van de plaatselijke groep moet ook worden vergemakkelijkt indien er wijzigingen van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën zijn gepland gedurende de uitvoeringsfase.

Doel en structuur van de gids

Het belangrijkste doel van deze gids is de autoriteiten in de lidstaten te helpen bij het uitdenken van de Leader-as van hun programma's voor plattelandsontwikkeling ("as 4" als beschreven in artikelen 61 tot 65 van Verordening (EG) nr. 1698/2005), teneinde te beginnen

---

¹ Opdat zowel de oude als de nieuwe tekst kan worden gelezen, blijft de nieuwe tekst geaccentueerd.

met de voorbereidingen voor de selectie van gebieden en groepen en te zorgen voor een gezond financieel beheer bij de uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën. In dit document geeft DG AGRI een korte controlelijst met vragen en enkele nuttige voorbeelden waarmee de lidstaten rekening zouden moeten houden teneinde de potentiële toegevoegde waarde van de Leader-aanpak te realiseren.

In deze richtsnoeren wordt niet dieper ingegaan op de maatregel “Samenwerking” van de Leader-as. Deze is het onderwerp van specifieke richtsnoeren (Gids voor de uitvoering van de maatregel “Samenwerking” onder de Leader-as van de programma's voor plattelandontwikkeling 2007-13), waarvan de recentste versies werden voorgesteld aan het Comité voor plattelandontwikkeling op 19 november 2008.

Deze gids schept geen nieuwe wetgevende regels. Er wordt op gewezen dat de interpretatie van het EU-recht uiteindelijk de taak is van het Europees Hof van Justitie.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I.	Inleiding
Hoofdstuk II.	Een strategie bepalen voor plattelandsgebieden met de Leader-aanpak
Hoofdstuk III.	De inhoud van de Leader-as in het programma ontwikkelen: planning en middelen
Hoofdstuk IV	Selectie van de plaatselijke groepen
Hoofdstuk V	Implementatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie

Hoofdstuk I Inleiding

Waarom een Leader-as in het beleid voor plattelandontwikkeling?

Van 1991 tot 2006 zijn Leader I, Leader II en Leader+ in het leven geroepen om het ontstaan en het testen van nieuwe benaderingswijzen voor een geïntegreerde en duurzame ontwikkeling te bevorderen en om het beleid voor plattelandontwikkeling in de EU te beïnvloeden, aan te vullen en/of te versterken.

Na deze drie programmeringsperioden doorlopen te hebben, heeft het Leader-initiatief een zodanig niveau van rijpheid bereikt dat de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en de plaatselijke groepen in plattelandsgebieden de Leader-aanpak nu ruimer kunnen implementeren in mainstreamprogramma's voor plattelandontwikkeling.

Daarom bevat Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad van 20 september 2005 inzake steun voor plattelandontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO) voor de periode 2007-2013 een vierde “as”, die de “Leader-as” wordt genoemd².

Het cruciale verschil tussen de Leader-as en andere assen van deze programmeringsperiode van het ELFPO situeert zich niet in de inhoud van de acties. Zoals we nog zullen zien, zijn veel van de acties die worden uitgevoerd op grond van de Leader-as waarschijnlijk vergelijkbaar met de acties die worden uitgevoerd op grond van de andere assen.

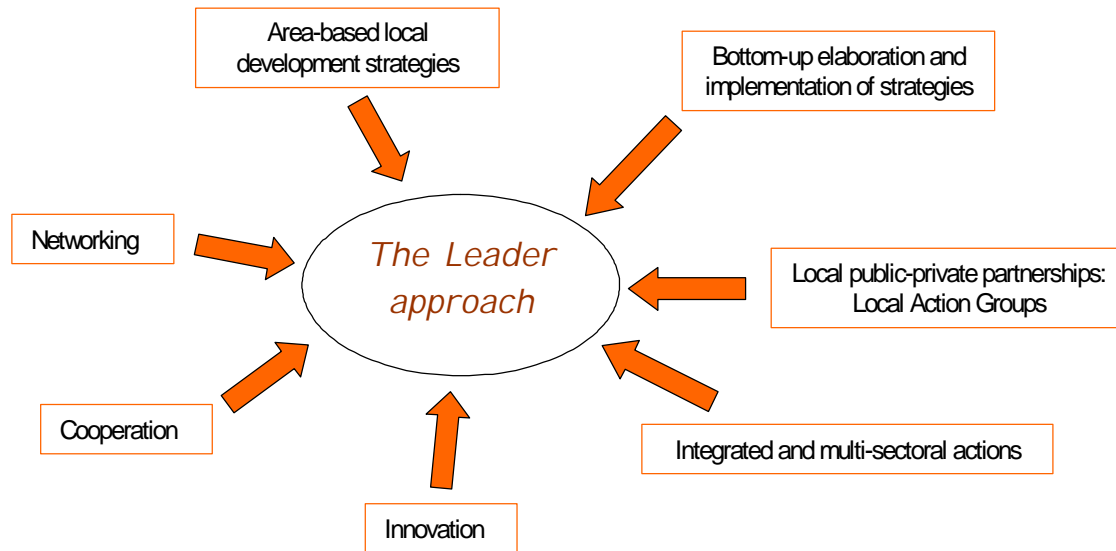
De belangrijkste toegevoegde waarde van de Leader-as is *de manier waarop deze acties worden uitgevoerd en met elkaar in verband worden gebracht, zowel in als door de plattelandsgemeenschappen zelf.*

---

² PB L277 van 21.10.2005

De zeven belangrijkste kenmerken van de Leader-methode:

The seven key features of Leader

Deze afbeelding toont een aantal suggesties die tot doel hebben ervoor te zorgen dat de plattelandsgebieden de Leader-as optimaal benutten, zoals verder in deze gids uitgelegd.

Hoofdstuk II

Een strategie bepalen voor plattlandsgebieden met de Leader-aanpak

Om de **context** voor de Leader-as vast te stellen, wordt voorgesteld dat de lidstaten een antwoord geven op de volgende belangrijke vragen:

Wat is de algemene nationale strategie voor de ontwikkeling van plattlandsgebieden en welke belangrijke rol zal de Leader-as spelen in de verwezenlijking van deze strategie?

Aangezien de Leader-aanpak niet langer overeenstemt met een Gemeenschapsinitiatief, is het aan de lidstaten om te bepalen welke strategische rol deze aanpak in het beleid voor plattlandsontwikkeling zal spelen rekening houdend met de communautaire strategische richtsnoeren voor plattlandsontwikkeling (Besluit 2006/144/EG van de Raad van 20 februari 2006, gepubliceerd in PB L 55 van 25.2.2006, blz. 20).

In deze strategische richtsnoeren is de algemene strategische prioriteit specifiek voor de Leader-as het creëren van plaatselijke capaciteit voor werkgelegenheid en diversificatie:

“De middelen voor zwaartepunt 4 (Leader) staan ten dienste van de prioriteiten van de zwaartepunten 1, 2 en voor 3, maar zijn tevens, in horizontaal opzicht, van groot belang voor de verbetering van het bestuur en de mobilisatie van het reeds in de plattlandsgebieden aanwezige ontwikkelingspotentieel.

Het zwaartepunt Leader biedt de mogelijkheid om in het kader van een door de gemeenschap aangestuurde lokale ontwikkelingsstrategie die voortbouwt op lokale behoeften en troeven, steun te verlenen voor de drie doelstellingen samen (concurrentiekracht, milieu en kwaliteit van het bestaan/diversificatie). In het kader van een geïntegreerde aanpak waarbij actoren uit land- en bosbouw en andere plaatselijke sectoren worden betrokken, kan het lokale natuurlijke en culturele erfgoed worden beschermd en verbeterd, het milieubewustzijn worden bevorderd en kunnen financiële middelen en promotieactiviteiten worden gewijd aan lokale specialiteiten, toerisme, hernieuwbare hulpbronnen en hernieuwbare energie.”³

Het bepalen van een algemene visie voor de Leader-as is waarschijnlijk een van de belangrijkste stappen in het uitdenken van een geloofwaardige strategie. Het is echter ook een van de meeste complexe en politiek gevoelige fasen. Het is de bedoeling dat deze visie de belangrijkste belanghebbenden achter het programma samenbrengt, dus het is zeer aanbevelenswaardig hen vanaf het begin te betrekken bij de opstelling van het programma.

Deze visie moet enkele algemene beginselen vastleggen betreffende de rol die de Leader-aanpak in de programmeringsperiode 2007-2013 kan spelen in plattlandsgebieden.

De Leader-as kan minstens drie verschillende belangrijke rollen vervullen, namelijk: het stimuleren van de endogene *plaatselijke ontwikkeling*, het versterken van het organisatorische vermogen van het *bestuur* van plattlandsgemeenschappen en het doorbreken van de vicieuze cirkel van achteruitgang die nog altijd bestaat in veel plattlandsgebieden door *innovatie* aan

---

³ Punt 3.4 van Besluit 2006/144/EG van de Raad van 20 februari 2006.

te moedigen. Het belang dat elke lidstaat hecht aan deze drie aspecten, heeft een invloed op de strategie en het beheer van de Leader-as.

De Leader-as als middel voor endogene plaatselijke ontwikkeling

Een van de grootste voordelen van bottom-upbenaderingen is dat er meer plaatselijke middelen kunnen worden vrijgemaakt voor het ontwikkelingsproces. Dit gebeurt zowel omdat de plaatselijke actoren beter weten welke middelen er beschikbaar zijn als omdat hun verantwoordelijkheidsgevoel en toewijding ten aanzien van het project groter is.

De ervaring heeft geleerd dat de bottom-upbenadering niet mag worden beschouwd als concurrentie van of tegenstrijdig met top-downbenaderingen van nationale en/of regionale autoriteiten, maar als combinatie en interactie van de twee, om zo tot betere algemene resultaten te komen.

De Leader-as als governance-instrument voor het organisatorisch vermogen van de plattelandsgemeenschap

Plaatselijke groepen van Leader hebben een belangrijke rol gespeeld in het samenbrengen van alle publieke, private en burgerlijke organisaties die actief zijn op een bepaald grondgebied en de geleidelijke ontwikkeling van methodes en kennis om samen gemeenschappelijke doelstellingen na te streven.

Leader heeft ook een gevoel van plaatselijke identiteit gesmeed dat *verder* gaat dan krappe dorpsgrenzen. De grenzen van veel plaatselijke bestuursdiensten zijn vervolgens aangepast aan de grondgebieden die de Leader-partnerschappen bestrijken.

Één doel van de Leader-as is het organisatorische vermogen van plattelandsgemeenschappen te vergroten (en zo de capaciteiten inzake plaatselijk beheer en projectontwikkeling te versterken). Dit houdt doorgaans een tamelijk grote dekking van de plattelandsgemeenschappen in (met als gevolg dat in bepaalde landen nagenoeg alle plattelandsgebieden onder een Leader-partnerschap zullen vallen). Dit houdt ook het ontwikkelen in van vertrouwen, langetermijnstructuren, ervaring en deskundigheid, en bijgevolg een grote invloed hebben op het belang dat wordt gehecht aan de maatregel betreffende de “verwerving van vakkundigheid” en de processen voor de selectie van plaatselijke groepen.

De Leader-as als middel om innovatie te stimuleren

Leader kan een waardevolle rol spelen in het stimuleren van nieuwe en innovatieve benaderingswijzen voor de ontwikkeling van plattelandsgebieden. Dergelijke innovatie wordt aangemoedigd door de plaatselijke groepen veel speelruimte en flexibiliteit te geven bij de beslissing welke acties ze wensen te steunen. Dit heeft een grote invloed op de subsidiabiliteitsregels van de programma's.

De mogelijkheid experimentele of innovatieve projecten te financieren is in zeer grote mate afhankelijk van de mate waarin de programma's voor plattelandontwikkeling gebruik maken van de mogelijkheden van de Verordening van de Raad om projecten te financieren buiten het standaard maatregelenpakket van assen 1 – 3 (artikel 64). In principe komen alle projecten die

overeenstemmen met de doelstellingen van assen 1, 2 en 3 in Verordening nr. 1698/2005 in aanmerking voor financiering.

De subsidiabiliteitsregels voor innovatie moeten geschikt zijn om te voorzien in de behoefte aan de implementatie van innovatieve projecten. Bij vroegere evaluaties van het communautaire initiatief Leader is erop gewezen dat de voordelen die Leader biedt op het gebied van innovatie, verloren kunnen gaan indien de subsidiabiliteitsregels te gedetailleerd of beperkt zijn. Het is immers zo dat zeer strikte criteria een belemmering kunnen vormen voor innovatie en de ontwikkeling van (nieuwe) ideeën kunnen beperken. Innovatie moet worden begrepen in ruime zin en heeft niet noodzakelijk betrekking op hightech nieuwigheden. Innovatie betreft een manier om nieuwe oplossingen te vinden voor de behoeften van een gebied. In deze zin kan ieder gebied - hoe onderontwikkeld ook - voordeel doen met een innovatiestrategie die is aangepast aan de dringendste problemen. Innovatie kan betrekking hebben op de introductie van een nieuw product, een nieuw proces of een nieuwe organisatie of een nieuwe markt. Deze gemeenschappelijke definitie van innovatie geldt voor zowel rurale als stedelijke gebieden.

Door hun lage dichtheid en relatief zwakke niveau van menselijke en natuurlijke rijkdommen, heeft een aantal plattelandsgebieden een zwakkere band met onderzoeks- en ontwikkelingscentra en kunnen ze het moeilijk vinden om radicale innovatie teweeg te brengen, hoewel dit mogelijk zou moeten zijn.

Innovatie in plattelandsgebieden kan betrekking hebben op de overdracht en aanpassing van innovatie die elders ontwikkeld is, de modernisering van traditionele vormen van knowhow of het vinden van nieuwe oplossingen voor aanhoudende plattelandsproblemen die niet op een bevredigende en duurzame manier konden worden opgelost door andere beleidsinterventies. Dit kan nieuwe oplossingen bieden voor de specifieke problemen van plattelandsgebieden, ook op plaatselijk niveau. De beslissingen betreffende de selectiecriteria voor innovatieve projecten moeten worden genomen op het gepaste niveau. Door de specifieke aard van de Leader-aanpak is het onwaarschijnlijk dat er enig innovatiepotentieel zal worden gemeten door de overheden alleen. In de programma's voor landschapontwikkeling gedefinieerde subsidiabiliteits- en selectievoorwaarden kunnen een obstakel vormen voor het steunen van nieuwe soorten projecten. Het zou meer ter zake dienen indien de plaatselijke groepen de criteria konden bepalen rekening houdend met hun plaatselijke strategie en de omstandigheden van hun gebied/ontwikkeling. Door de plaatselijke groepen te vragen om te zorgen voor een gepast stelsel van selectiecriteria en een efficiënt systeem om hun beslissingen te documenteren, kan de vraag van de subsidiabiliteit van innovatieve projecten worden beantwoord door toepassing van het beginsel van "verdedigbaarheid". Hoe dan ook is het alleen aan de plaatselijke groep om te beoordelen of een project voldoet aan de criteria die zijn gebaseerd op de plaatselijke strategie, en aldus een toegevoegde waarde betekent voor het gebied.

Andere mogelijke functies van de Leader-as

Bij het opstellen van hun nationale strategieplannen moeten de lidstaten zorgen voor coherentie overeenkomstig artikel 2, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1974/2006. Bovendien is in de communautaire strategische richtsnoeren het volgende bepaald: "De lidstaten moeten erop toezien dat in hun nationale strategieën de synergieën tussen en binnen de zwaartepunten

worden geoptimaliseerd en contradicties worden voorkomen. Zij kunnen eventueel geïntegreerde benaderingen uitwerken.”⁴

De Leader-aanpak is een instrument om geïntegreerde systemen te implementeren die een aantal economische sectoren combineren, teneinde een algemene aanpak inzake plattelandontwikkeling te ontwikkelen door een coalitie tussen rurale actoren op touw te zetten en verschillende steunmaatregelen te coördineren om synergie-effecten tussen assen 1, 2 en 3 tot stand te brengen (bijv. levensmiddelen van hoge kwaliteit te bevorderen en tegelijkertijd toerisme te ontwikkelen). De horizontale Leader-aanpak maakt het ook mogelijk om doelstellingen te combineren die gericht zijn op diversificatie, milieu en levenskwaliteit.

Leader is een instrument dat de ontwikkeling van een gebiedsgebonden benadering op microregionaal niveau, waarbij rekening wordt gehouden met de verscheidenheid van plattelandgebieden, mogelijk maakt. Het grote voordeel van de Leader-aanpak is dat deze betere mogelijkheden biedt om de complexiteit van het territoriale systeem te bevatten, bijvoorbeeld wat betreft rurale infrastructuur, gemeenschappelijke goederen, plaatselijk erfgoed, organisatorisch vermogen, kennisoverdracht, culturele verbetering enz.

De Leader-aanpak is ook een instrument om plaatselijke conflicten tussen uiteenlopende belangen in plattelandontwikkeling (bijv. de ontwikkeling van toerisme in ecologisch beschermde gebieden, concurrentiële land- of bosbouw die verenigbaar is met de bescherming van natuur en water).

Hoofdstuk III

De inhoud van de Leader-as in het programma ontwikkelen: planning en middelen

Naast het uitzoeken wat er *moet* gebeuren, zoals beschreven in het vorige hoofdstuk, moeten de lidstaten ook nagaan wat er *kan* worden verwezenlijkt met de beschikbare middelen. Daarbij moet er een antwoord worden gegeven op de onderstaande vragen.

Onder welk thema moet de Leader-as worden geïmplementeerd?

De Leader-as is een horizontale, methodologische as, die zal moeten worden geïmplementeerd in een of meer van de drie thematische assen. Bijgevolg zullen er keuzes moeten worden gemaakt voor welke inhoud de Leader-methode het best kan worden toegepast.

Een pragmatische benadering zou zijn om te kijken naar eerdere geslaagde plaatselijke ontwikkelingsstrategieën op grond van Leader, en hun werkingssfeer en evaluatieresultaten te gebruiken.

Het is dan altijd mogelijk om in een later stadium de indicatieve financiële tabel van het programma aan te passen en de Leader-as-financiering te verdelen over de drie assen (zie uittreksel van onderstaande tabel die gevoegd is bij Verordening (EG) nr. 1974/2006 van de Commissie tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad). De verdeelsleutel van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor de drie

---

⁴ Punt 3.5 van Besluit 2006/144/EG van de Raad van 20 februari 2006.

assen (4.1) geldt ook voor samenwerking (4.21) en beheerskosten, de verwerving van vakkundigheid en dynamisering van het grondgebied. (4.31)

4.1 Plaatselijke ontwikkelingsstrategieën:
• 411. Concurrentievermogen
• 412. Milieu/landbeheer
• 413. Leefkwaliteit/diversificatie
4.21 Samenwerking:
4.31 Beheerskosten, verwerving van vakkundigheid, dynamisering

In de evaluatiestudie “Methoden voor succesvolle mainstreaming van Leader-innovaties en -benaderingen in programma's voor plattelandontwikkeling”⁵ in opdracht van het DG Landbouw en plattelandontwikkeling zijn de concepten “strategische verticale/top-downmainstreaming” en “mainstreaming op vraag” gedefinieerd.

Het huidige proces betreft “strategische/top-downmainstreaming” omdat het begonnen is op EU-niveau voordat het werd vertaald in nationale prioriteiten in nationale strategieplannen. Vervolgens werd het geïmplementeerd op plaatselijk niveau. “Mainstreaming op vraag” betekent dat mainstreaming ook bottom-up kan worden geïntroduceerd door middel van politieke uitspraken/verklaringen van plaatselijke en regionale belanghebbenden die dienen als spreekbuis van de plaatselijke bevolking en instellingen (bijv. gemeenten): mainstreaming op vraag doet zich voor wanneer plaatselijke belanghebbenden van mening zijn dat geslaagde initiële ervaringen met Leader-achtige benaderingswijzen versterkt moeten worden.

Een echte bottom-upbenadering die bepaalde lidstaten gebruiken om hun volgende programmeringsperiode voor te bereiden is de toepassing van het model van “mainstreaming op vraag”, dit wil zeggen toepassing van de Leader-methode mogelijk maken voor de drie assen en de plaatselijke groepen de werkingssfeer van hun plaatselijke ontwikkelingsstrategieën laten bepalen.

Een meer top-downbenadering zou de uitsluiting van één of twee assen van het programma inhouden.

Moet innovatie worden opgenomen in het programma?

Innovatie is niet verplicht op het niveau van de plaatselijke groepen, maar het moet in het programma worden opgenomen als een operationeel doel van de as. De “uitvoering van innovatieve benaderingen” is een element van de Leader-aanpak, zoals bepaald in artikel 61 van Verordening (EG) nr. 1698/2005.

Innovatie **zou moeten** worden opgenomen als een strategisch thema (zie fiche 3 over innovatie in plattelandontwikkelingsstrategieën, gevoegd bij Guidance Template “Establishing the National Strategy Plan” (het nationaal strategieplan opstellen)), mogelijk ex-ante geïntegreerd in de “geïntegreerde plaatselijke ontwikkelingsstrategieën” of geprioriteerd bij de selectie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie. **(zie hoofdstuk II: De Leader-as als middel om innovatie te stimuleren).**

Hoeveel gebieden zullen er waarschijnlijk deelnemen aan de Leader-as?

---

⁵ Eindverslag door ÖIR – Managementdienste GmbH Wenen, 19 april 2004

Het programma moet onder andere “het geplande indicatieve aantal plaatselijke groepen en het geplande percentage door een plaatselijke ontwikkelingsstrategie bestreken plattelandsgebieden” vermelden.⁶

Volgens artikel 37 van Verordening (EG) nr. 1974/2006 kunnen de lidstaten of regio's ervoor kiezen om hetzij hun gehele grondgebied, hetzij een deel ervan te bestrijken door de criteria voor de selectie van de plaatselijke groepen en de door hen vertegenwoordigde gebieden dienovereenkomstig aan te passen.

Indien de lidstaat ervoor kiest slechts een deel van zijn plattelandsgebied te bestrijken⁷, zal de concurrentie tussen plaatselijke groepen sterker zijn, aangezien elk lokaal ruraal partnerschap de mogelijkheid moet hebben een plaatselijke ontwikkelingsstrategie in te dienen. De selectiecriteria kunnen sociaal-economische criteria omvatten teneinde voorrang te geven aan minder ontwikkelde gebieden of sterke prioriteit geven aan kwalitatieve criteria met betrekking tot de strategie en de organisatie van de plaatselijke groep.

Wanneer verwacht wordt dat de Leader-aanpak in het gehele grondgebied van het programma zal worden uitgevoerd, zal de selectie voornamelijk geschieden op basis van de in artikel 62 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 vastgelegde voorwaarden waaraan plaatselijke groepen moeten voldoen. Met betrekking tot de selectiecriteria wordt ook verwezen naar artikel 37, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1974/2006.

Zoals hierboven vermeld is een van de belangrijkste strategische doelstellingen van de Leader-as het bestuur van het landschapsbeleid te verbeteren. Daarom zal de implementatie betrekking hebben op meer plattelandsgemeenschappen dan in de vorige programmeringsperiode. Eén manier om de verbetering van het plaatselijke bestuur te meten, zou zijn als de lidstaten in hun programma zouden vermelden hoe zeer de geografische dekking, de betrokken inwoners en het verwachte aantal geselecteerde plaatselijke groepen gestegen zijn in vergelijking met de vorige programmeringsperiode.

Hoe zullen plattelandsgemeenschappen worden voorbereid op de invoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën?

Zelfs als er al enige plaatselijke ervaring met Leader is, is het nog belangrijk ervoor te zorgen dat de plaatselijke groep behoorlijk voorbereid is op zijn rol.

Een van de eerste taken van het nationale netwerk voor het platteland, dat wordt gefinancierd als technische bijstand⁸, zal erin bestaan opleidingsprogramma's op te stellen voor plaatselijke groepen in oprichting.⁹ Er wordt aanbevolen de nationale netwerken voor het platteland niet lang na de goedkeuring van de programma's klaar te hebben, hoewel de deadline hiervoor 31 december 2008 is overeenkomstig artikel 41, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1974/2006. Als het netwerk niet opgericht is tegen einde 2008, verdient het de voorkeur gebruik te maken van de submaatregel “verwerving van vakkundigheid” van artikel 63, onder c), van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad vanaf het begin van de programmeringsperiode om de plaatselijke groepen te helpen zichzelf te organiseren en het plaatselijke

---

⁶ Punt 5.3.4.1. van Bijlage II bij Verordening (EG) nr. 1974/2006.

⁷ Zie artikel 37, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1974/2006.

⁸ Zie artikel 66, lid 3, Verordening (EG) nr. 1698/2005.

⁹ Zie artikel 68, lid 2, onder b), Verordening (EG) nr. 1698/2005.

ontwikkelingsplan in korte tijd (bijv. 6 maanden tot 1 jaar) op te stellen. Artikel 59 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad legt de volgende subsidiabele acties vast:

- (1) Op nationaal niveau via opleidingsinstellingen als begunstigen:
  - de opleiding van personeel dat wordt betrokken bij de opstelling en de uitvoering van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie;
  - dynamiseringsacties en de opleiding van personen met een dynamiseringstaak.
- (2) Op lokaal niveau via de plaatselijke gemeenschappen, bureaus voor plaatselijke ontwikkeling, door een overeenkomst verbonden lokale partners of reeds gevestigde plaatselijke groepen als begunstigen:
  - studies over het betrokken gebied; met inbegrip van de analyse van een mogelijke plaatselijke strategie;
  - acties om voorlichting te geven over het gebied en over de plaatselijke ontwikkelingsstrategie;

In lidstaten die nationale netwerkeenheden onder Leader+ hebben opgericht, kunnen deze structuren technische bijstand bieden aan de plaatselijke groepen bij het opstellen van de nieuwe plaatselijke ontwikkelingsstrategieën (bijv. in Nederland). Dit kan gebeuren voor de nieuwe netwerkeenheid voor plattelandsontwikkeling geïnstalleerd is.

Op niveau van de plaatselijke groep is het belangrijk te zorgen voor een vlotte overgang van de capaciteitsopbouwfase naar de implementatiefase, waarbij voldoende tijd moet worden gelaten voor de laatstgenoemde fase. Daarom is de algemene regel dat de oproepen tot het indienen van voorstellen voor de selectie van plattelandsgebieden voor de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën moeten worden georganiseerd binnen twee jaar na de goedkeuring van de programma's.¹⁰

Er moet worden vermeld dat verwerving van vakkundigheid conform artikel 63, onder c), van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad ook beschikbaar moet zijn gedurende de implementatiefase van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor opleidingsacties over kwesties als het beheer van plaatselijke groepen, zelfevaluatie, toezicht enz. Er wordt aanbevolen dat de uitwisseling van ervaring tussen plaatselijke groepen inzake de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën - die niet subsidiabel zijn op grond van samenwerking waar een gemeenschappelijke actie een vereiste is - moet subsidiabel zijn op grond van de verwerving van vakkundigheid.

Samenvattend moeten de lidstaten aan de bestaande en mogelijke plaatselijke groepen uitleggen hoe ze van plan zijn de gebieden te helpen bij de voorbereiding en uitvoering van de ontwikkelingsstrategie (nationaal netwerk, opleidingen via andere opleidingsinstellingen op grond van de verwerving van vakkundigheid, plaatselijke capaciteitsopbouw, opstellen van de nodige financiële en administratieve documentatie enz.).

Wat zal de duur zijn van de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën?

---

¹⁰ Zie artikel 37, lid 2, Verordening (EG) nr. 1974/2006.

Het tijdsbestek voor de implementatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën is vooral afhankelijk van het tijdschema voor de selectie van de plaatselijke groepen. Nationale en regionale programma's moeten een tijdschema opgeven voor de selectie van de plaatselijke groepen.

Overeenkomstig artikel 37, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1974/2006 moeten oproepen tot het indienen van voorstellen voor de selectie van plattelandsgebieden voor de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën worden georganiseerd binnen twee jaar na de goedkeuring van de programma's. De lidstaten of regio's kunnen evenwel extra oproepen tot het indienen van voorstellen organiseren, vooral wanneer Leader openstaat voor nieuwe gebieden, in welk geval een langere termijn nodig kan zijn.

Daarom is het mogelijk één oproep te organiseren of twee golven van projecten te hebben aan het begin van de programmeringsperiode. Men mag echter nooit vergeten dat plaatselijke ontwikkeling en capaciteitsopbouw processen op lange termijn zijn. De ervaring leert dat de feitelijke uitvoering van de plaatselijke strategieën meestal pas in het vierde jaar van de programmeringsperiode begint.

Welke soorten projecten kunnen worden gefinancierd op grond van de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën?

De gespecificeerde minimale algemene subsidiabiliteitsregels (voorwaarden vastgesteld op EU-niveau en op programmaniveau conform artikel 71, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1698/2005) zullen in acht genomen moeten worden.

“Toekenningscriteria” (selectiecriteria) op grond van artikel 78, onder a), van Verordening (EG) nr. 1698/2005, die zijn vastgesteld op programmaniveau na overleg van het toezichtcomité, zijn eveneens van toepassing.

Bovendien bepalen de plaatselijke groepen projectselectiecriteria - “plaatselijke selectiecriteria” - met betrekking tot de specifieke prioriteiten van hun plaatselijke ontwikkelingsstrategieën. Het wordt aanbevolen deze plaatselijke selectiecriteria op te nemen in de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën, zodat de specifieke plaatselijke selectiecriteria kunnen worden goedgekeurd tijdens de selectieprocedure voor plaatselijke groepen.

Volgens artikel 63 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 kunnen plaatselijke groepen acties uitvoeren die binnen of buiten de werkingssfeer van een ELFPO-maatregel vallen voor elke as die van toepassing is voor de Leader-aanpak op grond van het programma.

Dit betekent dat iedere actie binnen de werkingssfeer van de genoemde as (concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector, verbetering van het milieu of diversificatie van economische activiteiten en verbetering van de levenskwaliteit) subsidiabel is.

Binnen hun verantwoordelijkheid moeten lidstaten zorgen voor samenhang en consistentie met andere EU-gelden. Plaatselijke ontwikkelingsstrategieën kunnen ook gericht zijn op doelstellingen van andere Europese fondsen (bijvoorbeeld EFRO, ESF en EVF). Met betrekking tot as 4 (Leader) is het niet mogelijk om duidelijke afbakeningslijnen te trekken in de programma's voor landschapsontwikkeling zoals dat ook moet gebeuren voor de maatregelen van assen 1-3, aangezien dit de geïntegreerde en multisectorale aard van de Leader-aanpak zou ondermijnen.

Het feit dat een project dat wordt voorgesteld voor financiering uit het ELFPO op grond van Leader, ook zou kunnen worden gefinancierd uit een van de structuurfondsen, sluit subsidiabiliteit op grond van het ELFPO niet uit.

In de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën moet worden uitgelegd welke soorten acties overeenstemmen met de doelstellingen van de verschillende Europese fondsen en dus ook duidelijk worden gemaakt welke soorten acties kunnen worden gefinancierd door Leader uit het ELFPO. Wanneer een project aansluit op de doelstellingen van het ELFPO en in overeenstemming is met een plaatselijke ontwikkelingsstrategie, kan de beheersautoriteit de keuze van een plaatselijke groep om het project in te dienen voor Leader-financiering uit het ELFPO niet uitsluiten.

Complexe projecten die de doelstellingen van het ELFPO overstijgen, kunnen worden opgesplitst in verscheidene acties teneinde door verschillende fondsen tegelijk te worden gefinancierd.

In ieder geval moet de beheersautoriteit erop toezien dat de actie niet dubbel wordt gefinancierd.

(1) Subsidiabele acties in het kader van de maatregelen die zijn vastgelegd in Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad

In principe is de implementatie van iedere territoriale maatregel en verscheidene sectorgebonden maatregelen mogelijk met de Leader-aanpak (zie de conclusies van de studie in opdracht van het DG Landbouw en plattelandontwikkeling “Methoden voor succesvolle mainstreaming van Leader-innovaties en -benaderingen in programma's voor plattelandontwikkeling”³¹¹ punt 5.2.3.2): “voldoende voorbeelden toonden aan dat een brede waaier van agrarische maatregelen, buiten degene die subsidiabel zijn op grond van artikel 33 (Diversificatie) en artikel 9 (Opleiding) van Verordening nr. 1257/99, kunnen worden geïntegreerd in programma's van het type Leader, zoals investeringen in boerderijen, vestiging van jonge landbouwers, afzet en verwerking, agromilieumaatregelen en bosbouw, buiten de omvang waarop dit al wordt gedaan door regionale operationele programma's. Er zijn voldoende voorbeelden in Spanje, Finland, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk die aantonen dat een sterke mainstreaming van Leader-kenmerken maatregelen omvat om boerderijactiviteiten te ontwikkelen en de verscheidenheid van culturele landschappen te handhaven. De opname van boerderijgerichte maatregelen kan materiële en immateriële voordelen opleveren voor de producenten, landstewards, de plattelandsgemeenschap en de maatschappij in haar geheel...”

Maatregelen kunnen exclusief via de Leader-as worden geïmplementeerd of aanvullend op het normale top-downsysteem (selectie van projecten door de beheersautoriteit).

Wanneer een project valt binnen de werkingssfeer van een specifieke maatregel, zijn subsidiabiliteits- en selectiecriteria van toepassing (artikel 64 van Verordening nr. 1698/2005). De voorwaarden die van toepassing zijn op de maatregel worden bepaald op EU-niveau (door Verordening nr. 1698/2005 van de Raad en/of door Verordening nr. 1974/2006) en op programmaniveau (subsidiabiliteitsregels vastgelegd conform artikel 71, lid 3, van Verordening nr. 1698/2005). Horizontale omstandigheden die niet specifiek zijn aan

---

¹¹ Zie voetnoot 5.

één maatregel, zijn eveneens van toepassing (bijv. regels inzake overheidssteun, bijdragen in natura enz.).

Volgens de analyse van de Leader-focusgroepen als gevestigd in 2010 op grond van het Europese Netwerk voor plattelandontwikkeling moeten de lidstaten de bestaande maatregelen in de programma's voor plattelandontwikkeling herzien en nagaan of de subsidiabiliteitsregels het vermogen van de plaatselijke groepen beperken om innovatieve, multisectorale, lokale strategieën te ontwerpen en te implementeren om de doelstellingen van assen 1-3 van het beleid voor plattelandontwikkeling te realiseren. Projecten die typisch zijn voor de Leader-aanpak moeten subsidiabel zijn. Daarbij kan het gaan om innovatieve projecten, territoriale projecten, kleinschalige projecten en projecten met verscheidene partners. Verder moet de **combinatie van verscheidene maatregelen** (ook tussen assen) het mogelijk maken complexe projecten te steunen die beter rekening houden met de overkoepelende doelstellingen van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën.

(2) Subsidiabele acties buiten het kader van de maatregelen die zijn vastgelegd in Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad

De gesteunde acties stemmen niet noodzakelijk overeen met een van de maatregelen voor plattelandontwikkeling. Dit is belangrijk om de experimentele/innovatieve functie van de Leader-methode in stand te houden. Horizontale voorwaarden als bepaald op EU-niveau (bijv. regels inzake overheidssteun, inbreng in natura enz.) en op programmaniveau die niet specifiek zijn aan een maatregel, zijn van toepassing. **De doelstellingen van de betrokken assen moeten worden in acht genomen.**

Volgens de analyse van de Leader-focusgroepen moeten de lidstaten hun regels indien nodig aanpassen zodat de plaatselijke groepen ook lokale oplossingen kunnen ontwikkelen die niet volledig overeenstemmen met de maatregelen van het programma voor plattelandontwikkeling als gedefinieerd in de programma's, maar die wel gepast zijn om bij te dragen aan de doelstellingen van de betrokken assen. De volgende elementen in de programma's voor plattelandontwikkeling kunnen zorgen voor een doeltreffende implementatie van de methode:

- **het creëren van specifieke submaatregelen** (bij maatregelen 411-413) waaronder subsidiabele acties, begunstigden en financiële voorwaarden, die het mogelijk maken projecten te financieren die niet beantwoorden aan de subsidiabiliteitscriteria van een eventuele standaardmaatregel, maar die tot doel hebben de doelstellingen van een of meer van de assen 1-3 te bereiken;

- **de mogelijkheid om projecten te financieren als deel van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie die niet gekoppeld is aan een specifieke maatregel in het programma voor landschapontwikkeling**, met als enige voorwaarde dat dit gebeurt met het oog op de verwezenlijking van de doelstellingen van een of meer van de andere drie assen (in de zin van art. 63, onder a), en art. 4 van Verordening nr. 1698/2005). De subsidiabele acties en begunstigden zijn gedefinieerd in de plaatselijke ontwikkelingsstrategie. De financiële voorwaarden worden gedefinieerd op programmaniveau (bijv. steun voor kleinschalige projecten).

Hoe zal het budget voor iedere groep de beheerskosten van de groep **alsmede de verwerving van vakkundigheid en de dynamisering van het grondgebied** dekken?

Het programma moet een indicatie bevatten van de geschatte uitgaven voor beheerskosten, verwerving van vakkundigheid en dynamisering voor de Leader-as.¹² **De subsidiabele periode voor de drie soorten activiteiten kan zowel de periode zijn die nodig is om de strategie uit te werken als de periode die nodig is voor de uitvoering ervan.**

- *Beheerskosten*

De beheerskosten van de groepen mogen niet hoger zijn dan 20 % van de totale overheidsuitgaven voor de plaatselijke ontwikkelingsstrategie (artikel 38, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1974/2006). **De personeels- en administratiekosten van de geselecteerde plaatselijke groep behoren tot de beheerskosten.** De deelname van personeel en leden van de plaatselijke groep aan de vergaderingen van de nationale en Europese netwerken zou eveneens een subsidiabele uitgave moeten zijn, aangezien netwerkvorming een van de zeven beginselen van Leader is.

Het minimumaantal personeelsleden dat vereist is voor vervulling van de basisfuncties (zie hoofdstuk V) is normaal gesproken twee: een gekwalificeerd manager en een administratief assistent. **Afhankelijk van het aantal aanvullende administratieve taken, het grondgebied en/of het inwonertal of de budgetstrategie kunnen er extra personeelsleden nodig zijn.** De personeelsleden moeten gekwalificeerd zijn en/of ervaring hebben in het administratieve beheer van plaatselijke projecten en ook in bepaalde uitvoeringsmodellen van financieel beheer.

Het wordt aanbevolen te werken met een systeem van voorschotten op de beheerskosten overeenkomstig de voorwaarden van artikel 38, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1974/2006 zodat de plaatselijke groepen kunnen voorzien in hun behoeften aan contante middelen.

- *Verwerving van vakkundigheid*

Artikel 59, als bedoeld in artikel 63, onder c), van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad, vermeldt activiteiten die in aanmerking komen voor verwerving van vakkundigheid (“studies over het betrokken gebied”, “de opleiding van personeel dat wordt betrokken bij de opstelling en de uitvoering van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie”). De opleiding van de leden van de plaatselijke groep moet ook worden beschouwd als subsidiabele uitgave, aangezien de leden betrokken zijn bij de opstelling en uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie.

- *Dynamisering.*

De meeste plaatselijke groepen zijn van mening dat dynamiseringsactiviteiten het grootste deel en de belangrijkste waarde van hun werk uitmaken.

Artikel 59, als bedoeld in artikel 63, onder c), van Verordening nr. 1698/2005 van de Raad, bevat een opsomming van de subsidiabele dynamiseringsactiviteiten (“acties om voorlichting te geven over het gebied en over de plaatselijke ontwikkelingsstrategie”, “dynamiseringsacties en de opleiding van personen met een dynamiseringstaak”). Deze omvatten

---

¹² Punt 5.3.4.3, bijlage II bij Verordening (EG) nr. 1974/2006.

projectontwikkelingstaken, zoals potentiële begunstigen helpen bij het ontwikkelen van projecten en het uitwerken van aanvragen, alsmede het samenbrengen van de verschillende belanghebbenden van hun gemeenschap. Indien de plaatselijke groepen deze rol niet vervullen, zullen alleen de sterkste organisaties, ondernemingen en gebieden deelnemen aan de implementatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie. Dit belangrijke deel van hun functie bestaat uit: het aanmoedigen van de zwakkere leden en gebieden van de gemeenschap; hen de nodige technische bijstand bieden; nieuwe ideeën naar boven brengen die anders het licht niet zouden zien, helpen bij het overwinnen van de conflicten die zich voordoen in iedere gemeenschap, een cultuur van samenwerking aan gemeenschappelijke doelstellingen creëren en een sterke identiteit en beeld van het grondgebied smeden.

Plaatselijke groepen moeten gebruik maken van verschillende middelen om de lokale gemeenschap te informeren over de mogelijkheden van projectsubsidies: op openbare vergaderingen en evenementen, via folders en publicaties, de websites van de plaatselijke groepen en via de leden van de plaatselijke groepen. Op deze manier beantwoorden de plaatselijke groepen niet alleen aan de vraag naar subsidies, maar kunnen ze ook andere plaatselijke actoren aanmoedigen om na te denken over nieuwe investeringen of andere projecten.

Dynamisering vereist extra middelen en communicatievaardigheden die verschillen van de middelen en vaardigheden die nodig zijn voor de hierboven genoemde financiële en administratieve taken. De landen die Leader-benaderingswijzen hebben gebruikt om het organisatorische vermogen en de plaatselijke ontwikkeling van hun plattelandsgebieden te verbeteren, hebben doorgaans een team van 4-5 mensen ter plaatse. Deze plaatselijke teams moeten beschikken over zowel de economische als de technische capaciteiten die nodig zijn voor het beoordelen en ondersteunen van de levensvatbaarheid van de plaatselijke projecten.

Moet samenwerking worden opgenomen in de plaatselijke ontwikkelingsstrategie?

Samenwerking is niet verplicht op het niveau van de plaatselijke groep, maar moet beschikbaar zijn voor de plaatselijke groepen die samenwerkingsprojecten wensen uit te voeren. De maatregel “Samenwerking” moet net zoals de andere Leader-maatregelen, worden geprogrammeerd.

Samenwerking kan ex-ante worden geïntegreerd in de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën en in de oude lidstaten moet het prioriteit krijgen in de selectiecriteria voor de plaatselijke ontwikkelingsstrategie.

De maatregel “Samenwerking” kan ook direct worden geïmplementeerd via de selectieprocedures die de bevoegde autoriteit organiseert.

Hoofdstuk IV De selectie van de plaatselijke groepen

Welke selectiecriteria en procedures zullen moeten worden gevolgd?

Selectieprocedure

Het selecteren en instellen van de plaatselijke groepen en hun betrokken grondgebieden en strategieën is waarschijnlijk de belangrijkste fase van het hele programma. Het is bijgevolg van groot belang dat de bepaling van de selectiecriteria niet alleen wordt gezien als een administratieve stap, maar dat er ook wordt gezorgd voor overeenstemming met de strategische beleidsdoelstellingen die zijn toegewezen aan de Leader-as in het programma.

Oproepen tot het indienen van voorstellen voor de selectie van plattelandsgebieden voor de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën moeten worden georganiseerd binnen twee jaar na de goedkeuring van de programma's. De lidstaten of regio's kunnen evenwel extra oproepen tot het indienen van voorstellen organiseren, vooral wanneer Leader openstaat voor nieuwe gebieden, in welk geval een langere termijn nodig kan zijn.

Verordening (EG) nr. 1974/2006 stelt dat de procedures, het tijdschema en de objectieve selectiecriteria voor de plaatselijke ontwikkelingsstrategieën, gespecificeerd moeten zijn in het programma. Het feit dat er al objectieve selectiecriteria nauwkeurig zijn vastgesteld in het programma biedt het voordeel dat de oproep tot het indienen van voorstellen op zeer korte termijn kan worden gelanceerd.

De lidstaten beschikken over een zekere flexibiliteit bij de goedkeuring van uitvoeringsmodellen.

De procedures voor de selectie van plaatselijke groepen moeten openstaan voor alle plattelandsgebieden en mededinging teweegbrengen tussen de plaatselijke groepen die plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voorstellen.¹³ Dit betekent met andere woorden dat lidstaten op zijn minst moeten aantonen dat er procedures zijn ingevoerd om belanghebbenden te informeren over de mogelijkheid om zich kandidaat te stellen voor de Leader-as en dat het besluitvormingsproces duidelijk is voor hen. Plattelandsgemeenschappen moeten zo breed mogelijk worden geïnformeerd (publicaties, websites enz.).

Dezelfde selectiecriteria moeten worden toegepast op alle plaatselijke groepen in het programma, teneinde de inachtneming van het beginsel van gelijke behandeling te garanderen.

De selectieprocedures van een nationaal programma kunnen een regionale selectiefase omvatten, om de coherentie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie met de regionale ontwikkelingsstrategie op grond van andere beleidsvormen of instrumenten te beoordelen. Toch moeten dezelfde selectiecriteria worden toegepast op alle plaatselijke groepen. Deze regionale fase moet voorafgaan aan een definitieve nationale selectiefase waarbij een nationaal selectiecomité een vergelijkende beoordeling maakt van alle aanvragen.

De beheersautoriteit kan één oproep tot het indienen van blijken van belangstelling plannen met twee deadlines voor de indiening van voorstellen: een eerste datum voor gebieden met Leader-ervaring die klaar zijn om plaatselijke ontwikkelingsstrategieën uit te voeren en een latere datum voor de gebieden waar Leader+ nog niet is geïmplementeerd, met de bedoeling plaatselijke strategieën te lanceren vanaf 2008.

---

¹³ Artikel 37, Verordening (EG) nr. 1974/2006.

De beheersautoriteit kan voor deze twee categorieën ook twee opeenvolgende oproepen tot het indienen van voorstellen plannen.

In gebieden met Leader-ervaring in de programmeringsperiode 2000-2006 (of 2004-2006 voor de EU 10) moeten overgangsregels in acht worden genomen: deze plaatselijke groepen mogen pas beginnen met de uitvoering van hun nieuwe plaatselijke ontwikkelingsstrategieën wanneer de vorige strategie is afgesloten wat betreft de wettelijke verplichtingen met de begunstigden. Er moet ook rekening worden gehouden met speciale gevallen van vroegere plaatselijke groepen die hun grondgebied of de werkingssfeer van hun plaatselijke strategie uitbreiden. Zij kunnen beginnen met de invoering van de nieuwe strategie op het nieuwe grondgebied in afwachting van het einde van 2008 (of het einde van de verplichtingen/vrijmaking) op het oude grondgebied. Indien er een nieuw type actie (nieuwe categorie van subsidiabele begunstigde van de betalingen of nieuw interventiegebied) is opgenomen in de plaatselijke ontwikkelingsstrategie, kan de uitvoering beginnen terwijl de vorige strategie nog loopt. Er moet een afzonderlijk boekhoudsysteem zijn. In het belang van een gezond financieel beheer wordt echter aanbevolen dat een plaatselijke groep de financiële toewijzing van de vorige plaatselijke ontwikkelingsstrategie moet hebben uitgeput alvorens te starten met de uitvoering van een nieuwe strategie.

In nieuwe gebieden is voorafgaande verwerving van vakkundigheid (over een periode van 6 maanden tot één jaar) nodig voor het indienen van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie.

Als de selectie eenmaal is uitgevoerd, is het een goede administratieve praktijk, waartoe bepaalde lidstaten het initiatief hebben genomen, dat er een overeenkomst over het plaatselijke ontwikkelingsplan wordt gesloten tussen de wettelijke entiteit die is opgericht of aangesteld door de plaatselijke groep en het betaalorgaan en/of de beheersautoriteit. De administratieve regelingen die moeten worden ingevoerd om de overeengekomen plaatselijke ontwikkelingsstrategie tot stand te brengen, worden samengevat in een plan voor plaatselijke ontwikkeling.

Selectiecriteria

We kunnen drie categorieën selectiecriteria onderscheiden: criteria met betrekking tot het grondgebied (1), het partnerschap (2) en de strategie (3). Naast de subsidiabiliteitscriteria kunnen er ook kwalitatieve elementen vereist zijn voor elk van deze drie elementen (coherentie van het grondgebied, kwaliteit van de strategie, organisatie van de plaatselijke groep).

Artikel 62 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad bepaalt de minimale selectiecriteria. Ze kunnen worden aangevuld door specifieke nationale criteria. Dit betekent dat de lidstaten verdere criteria kunnen toevoegen die specifiek helpen bij de selectie van de beste groepen en gebieden voor de tenuitvoerlegging van hun doelstellingen voor plaatselijke gemeenschappen.

- (1) Criteria met betrekking tot het grondgebied

Het gebied waarop de strategie betrekking heeft, moet coherent zijn en op het vlak van personele, financiële en economische middelen voldoende kritische massa bezitten om als draagvlak voor een uitvoerbare ontwikkelingsstrategie te fungeren (artikel 62, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad).

De coherentie van het grondgebied

Het gebied moet voldoende *coherent* zijn vanuit geografisch, economisch en sociaal oogpunt. De territoriale aanpak die wordt toegepast voor de Leader-as verandert fundamenteel de manier waarop plaatselijke gebieden worden beschouwd en gedefinieerd. De grondgebieden worden territoriale projecten – met name actieve, lerende organisaties die samenwerken aan een gemeenschappelijk doel. Deze aanpak verandert de logica voor het definiëren van de grenzen van de gebieden van de plaatselijke groepen. Het is niet aanbevolen te beginnen met vaste administratieve grenzen. Ga na wat de behoeften zijn en zoek vervolgens iemand (meestal een buitenstaander) die het probleem kan oplossen. De cyclus moet beginnen met de actoren op het grondgebied, de bepaling van hun behoeften, de identificatie van hun potentieel en hun strategie voor de toekomst. De precieze grenzen van het grondgebied zijn afhankelijk van wie wat wil doen met wie.

criterium van kritieke massa: hoe groot moeten de grondgebieden zijn?

Verordening (EG) nr. 1974/2006 legt de boven- en benedengrens van de gebieden van de plaatselijke groepen flexibel vast: “Elk (...) gebied moet in de regel ten minste 5000 inwoners en ten hoogste 150000 inwoners tellen. Wanneer daarvoor goede gronden zijn, kan de benedengrens van 5000 inwoners evenwel worden verlaagd, respectievelijk de bovengrens van 150000 inwoners worden verhoogd.”¹⁴

Indien de lidstaat gebruik maakt van deze afwijkingmogelijkheid, dient hiervoor een grondige rechtvaardiging te worden gegeven in het programma. Kleine steden en voorstedelijke gebieden kunnen worden opgenomen in het grondgebied, maar voor as 4 mag het geografische doelgebied niet buiten het in het programma afgebakende plattelandsgebied vallen. Volgens artikel 61, onder a), van Verordening (EG) nr. 1698/2005 moet de Leader-aanpak betrekking hebben op gebiedsgerichte plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor welomschreven subregionale *plattelandsgebieden*.

De gemiddelde grootte van plaatselijke groepen onder Leader+ is zo'n 56000 inwoners op een gemiddeld grondgebied van 1.805 vierkante kilometer. Achter deze gemiddelden gaan echter wijd uiteenlopende cijfers schuil. Het gemiddelde aantal inwoners bedroeg meer dan 70000 in landen als Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Italië en minder dan 40000 in Spanje, Oostenrijk, België en Luxemburg. In Zweden en Finland bedroeg de gemiddelde oppervlakte meer dan 4.000 km² en in België, Luxemburg en Nederland minder dan 500 km².

Het is duidelijk dat de grootte van het grondgebied moet worden aangepast aan de realiteit van ieder land (bijv. bevolkingsdichtheid). Wat dat betreft moet iedere lidstaat rekening houden met minstens twee aspecten:

- Hoe groter het grondgebied, hoe groter de kritieke massa. Er is een grotere kans op schaalvoordelen in het beheer van het programma en het gebied kan nauwer aansluiten bij een functioneel (en duurzaam) arbeidsmarktgebied (maar dat hoeft niet noodzakelijk het geval te zijn).
- Hoe kleiner het grondgebied, hoe gemakkelijker het is om in contact te staan met de lokale bevolking, de lokale participatie te versterken en het organisatorische

---

¹⁴ Artikel 37, lid 3, Verordening (EG) nr. 1974/2006.

vermogen en de lokale identiteit op te bouwen. Aangezien dit belangrijke doelstellingen van de Leader-as zijn, zijn de gebieden beter niet te groot.

Bijgevolg bestaat de belangrijkste taak van de lidstaten erin een redelijk evenwicht te vinden tussen de twee voornoemde aspecten, binnen de grenzen die zijn vastgelegd in artikel 37, lid 3, van de uitvoeringsverordening.

- **(2) Criteria met betrekking tot het partnerschap**

De plaatselijke groep moet bestaan uit hetzij een groep die reeds in aanmerking is genomen voor het initiatief Leader II of het initiatief Leader+ of ervaring heeft opgedaan overeenkomstig de Leader-aanpak, hetzij een nieuwe groep die partners uit de verschillende lokaal verankerde sociaal-economische geledingen in het betrokken gebied vertegenwoordigt.¹⁵

Voor de besluitvorming moeten de sociaal-economische partners en andere vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, zoals landbouwers, plattelandsvrouwen en jongerenorganisaties, ten minste 50 % van het plaatselijke partnerschap uitmaken. Het doel is een evenwicht te vinden tussen de sociaal-economische samenstelling van het gebied en de samenstelling van het partnerschap.¹⁶

De Leader-groepen moeten worden onderscheiden van de plaatselijke publiek-private partnerschappen van as 3 op grond van artikel 59, onder e), van Verordening (EG) nr. 1698/2005, die werden opgericht voor plaatselijke strategieën die een of meer maatregelen van as 3 toepassen en waarvan het minimumpercentage private partners niet is vastgelegd op EU-niveau.

De plaatselijke groep moet aantonen in staat te zijn een ontwikkelingsstrategie voor het gebied te bepalen en uit te voeren, een geïntegreerde plaatselijke ontwikkelingsstrategie voor te stellen en verantwoordelijk te zijn voor de uitvoering daarvan.¹⁷

De beheersautoriteit zorgt ervoor dat de plaatselijke groepen hetzij een administratieve en financiële eerstverantwoordelijke kiezen die in staat is overheidsmiddelen te beheren en voor een bevredigend functioneren van het partnerschap te zorgen, hetzij zich verenigen in een in een rechtsvorm opgerichte gemeenschappelijke structuur waarvan de statuten een bevredigend functioneren van het partnerschap garanderen.¹⁸ Het vermogen overheidsmiddelen te beheren moet gegarandeerd zijn. Sommige plaatselijke groepen kunnen beschikken over deze deskundigheid binnen hun organisatie, maar in andere gevallen zal het nodig zijn een beroep te doen op een van de leden van het partnerschap of een externe instelling die in staat is om overheidsmiddelen te beheren. Hoewel het begrijpelijk is dat plaatselijke groepen voor nieuwe grondgebieden zonder ervaring met Leader kiezen voor deze laatste oplossing, mag deze niet systematisch worden toegepast door oudere plaatselijke groepen.

- **(3) Criteria met betrekking tot de plaatselijke ontwikkelingsstrategie**

---

¹⁵ Artikel 62, lid 1, onder b), Verordening (EG) nr. 1698/2005.

¹⁶ Artikel 62, lid 1, onder b), Verordening (EG) nr. 1698/2005.

¹⁷ Artikel 62, lid 1, onder a) en c), Verordening (EG) nr. 1698/2005.

¹⁸ Artikel 62, lid 2, Verordening (EG) nr. 1698/2005.

Een geïntegreerde plaatselijke ontwikkelingsstrategie moet minstens op de volgende elementen gebaseerd zijn (artikel 61, onder a) tot en met d) en g) van de Verordening van de Raad):

- gebiedsgerichte plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor welomschreven subregionale plattelandsgebieden;
- plaatselijke publiek-private partnerschappen;
- een bottom-upbenadering met beslissingsbevoegdheid voor plaatselijke groepen wat de uitwerking en de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën betreft;
- een multisectorale opzet en uitvoering van de strategie, op basis van de interactie tussen actoren en projecten uit verschillende sectoren van de plaatselijke economie;
- de vorming van een netwerk van plaatselijke partnerschappen.

De lidstaten van de EU-15 zijn verplicht ernaar te streven prioriteit te geven aan de selectie van plaatselijke groepen die samenwerking hebben geïntegreerd in hun plaatselijke ontwikkeling. Er kan ook prioriteit worden gegeven aan innovatieve strategieën of andere kenmerken.

Het feit dat de wettelijke entiteit van de plaatselijke groep andere EU-fondsen uitvoert (bijv. optreedt als groep op grond van as 4 van het Europees visserijfonds) mag niet worden beschouwd als een uitsluitingscriterium. Er moet echter wel worden gezorgd voor een duidelijke scheiding van de instrumenten (afzonderlijke partnerschappen; projectselectiecomités; afzonderlijke boekhouding en afbakening tussen strategieën) en het delen van gemeenschappelijke beheerskosten.

Hoofdstuk V

De implementatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie

De plaatselijke groep draagt de praktische verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie (artikel 62, lid 1, onder a), van Verordening (EG) nr. 1698/2005). Het “zwaartepunt” in het besluitvormingsproces moet plaatselijk zijn, d.w.z. op de plaats waar de belangrijkste acties voor de uitvoering van de Leader-as plaatsvinden. De decentralisering van beheerstaken doet geen afbreuk aan de verantwoordelijkheid van de beheersautoriteit voor het doelmatig en correct beheer (artikel 75, lid 2, van Verordening 1698/2005).

Leader-uitvoeringsmodellen

Bij vroegere communautaire Leader-initiatieven is gebleken dat er grote verschillen zijn tussen de lidstaten wat betreft de omvang van de taken die worden gedelegeerd aan de plaatselijke groepen. Er zijn drie grote Leader-uitvoeringsmodellen die momenteel worden gebruikt door de lidstaten voor de Leader-as:

- de plaatselijke groepen zijn alleen bevoegd om projecten te selecteren;

- de plaatselijke groepen zijn bevoegd om projecten te selecteren en de begunstigen uit te betalen;
- de plaatselijke groepen zijn bevoegd om projecten te selecteren en goed te keuren.

Het eerste model (alleen delegatie van projectselectiebevoegdheid) kan worden beschouwd als een “basismodel” dat voldoet aan de minimumeisen wat betreft de overdracht van de besluitvorming naar het plaatselijke niveau. Er zijn andere modellen ontwikkeld op initiatief van lidstaten.

In de eerste twee modellen wordt de controle van de subsidiabiliteit voorafgaand aan de goedkeuring van het project uitgevoerd door het betaalorgaan of de beheersautoriteit of een ander overheidsorgaan door delegatie. Deze administratieve controle mag *uitsluitend* een controle van de wettigheid van de subsidiabiliteit van de acties zijn, en geen beoordeling van de kwaliteit of het nut van het project voor de plaatselijke strategie. Alleen projecten die al zijn geselecteerd door de plaatselijke groepen mogen het voorwerp uitmaken van een dergelijke controle. Projecten of lijsten van projecten die reeds zijn afgewezen door de plaatselijke groepen mogen niet onderworpen worden aan verdere controles/overweging door deze organen.

Beheersautoriteiten moeten duidelijke aanwijzingen geven aan de betaalorganen betreffende hun rol in het besluitvormingsproces voor Leader.

In alle uitvoeringsmodellen moet er een goede scheiding van verantwoordelijkheden blijven, om de transparantie van de besluitvorming te waarborgen en ieder mogelijk belangenconflict te voorkomen. De algemene regel is dat wie betrokken is bij de projectontwikkeling, niet betrokken mag zijn bij de projectselectie of -goedkeuring. Evenzo mag wie betrokken is bij de projectselectie of -goedkeuring, niet worden betrokken bij de controle van betalingsaanvragen.

Administratieve basistaken van plaatselijke groepen

De administratieve basisfuncties die plaatselijke groepen vervullen in al deze uitvoeringsmodellen zijn de volgende (uiteraard dienen deze nog aangepast te worden aan de nationale of regionale administratieve context):

1. Opstelling en publicatie van de oproepen, met inbegrip van vaststelling van de plaatselijke selectiecriteria (periodieke of permanente oproepen)
2. Ontvangst van de aanvragen
3. Beoordeling van de projecten
4. Ofwel het rangschikken van de projecten en de overlegging van een lijst van geselecteerde projecten aan de beheersautoriteit, met vastlegging van het steunbedrag, ofwel het continu overleggen van geselecteerde projecten
5. Toezicht op de uitvoering van de strategie (waaronder toezicht op de uitvoering van de geselecteerde projecten)
6. Evaluatie van de strategie

De rol van de beheersautoriteit is toegespitst op taken die het werk van de plaatselijke groepen op plaatselijk niveau vergemakkelijken, door te voorzien in het nodige uitvoeringskader voor plaatselijke groepen en in een controlesysteem om toe te zien op de uitvoering op plaatselijk niveau. Zo moet het betaalorgaan zich concentreren op controletaken om ervoor te zorgen dat subsidiabiliteitsregels in acht worden genomen.

Projectselectieprocedure

De plaatselijke groepen staan in voor de kwalitatieve beoordeling van de projecten, met inbegrip van de conformiteit met de plaatselijke ontwikkelingsstrategie, op basis van de plaatselijke projectselectiecriteria. De projectbeoordeling moet gemotiveerd en gedocumenteerd zijn, teneinde de rechtmatigheid en billijkheid van de beslissing op basis van coherente en relevante selectiecriteria aan te tonen. Beslissingen betreffende de projectselectie worden meestal toevertrouwd aan een verkozen lichaam (comité, raad enz.) dat gebaseerd is op het partnerschap.

Er moeten procedures zijn die de transparantie van alle beslissingen met de gepaste zichtbaarheid garanderen (bijv. notulen van projectselectievergaderingen die worden gepubliceerd op de websites van de plaatselijke groep) teneinde belangenconflicten te voorkomen. Ieder lid van een projectselectiecomité dat een belang heeft in een project, moet dit belang bekendmaken en zich onthouden van stemming.

In de verklaring moet de aard van de band tussen het lid van het selectiecomité en de aanvrager worden uitgelegd. Deze informatie moet eveneens worden gedocumenteerd in de notulen. Er is bijvoorbeeld een belangenconflict wanneer de uitoefening van de functies van het lid van het projectselectiecomité gecompromiteerd is om redenen van familiebanden of economische belangen (bijv. als het lid van het selectiecomité de aanvrager is).

Er zijn ook regels betreffende de interne werking van de plaatselijke groepen, die ervoor moeten zorgen dat de partnerschappen niet worden overheerst door de lokale autoriteiten op projectselectievergaderingen. Zo moet bijvoorbeeld de 'private' sector minstens 50 % van de stemmen op iedere besluitvormende vergadering vertegenwoordigen (artikel 62, lid 1, onder b)).

Beroepprocedure

Er moet een beroepprocedure worden ingevoerd die aanvragers de mogelijkheid biedt beroep aan te tekenen bij het orgaan dat verantwoordelijk is voor de goedkeuring van de projecten (beheersautoriteit of plaatselijke groep afhankelijk van het uitvoeringsmodel) binnen een bepaalde termijn na de datum van de negatieve beslissing.

Betalingsfunctie

Er zijn twee belangrijke modellen voor aangifte van de uitgaven en uitbetaling van de eindbegunstigde:

(1) Een gedecentraliseerd model, waarbij de groep direct verantwoordelijk is voor de initiële aangifte van de voltooiing van de projecten en de betaling, is het globale-subsidiestelsel. De globale subsidie wordt ofwel gehouden door de plaatselijke groep zelf of een partnerorganisatie, die ofwel deel uitmaakt van de plaatselijke groep ofwel onafhankelijk van

de plaatselijke groep handelt.

Artikel 6, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1290/2005 somt de taken op die moeten worden uitgevoerd door het betaalorgaan en stelt verder: “Behoudens de betaling van de communautaire steun kan de uitvoering van deze taken worden gedelegeerd.” In artikel 6, lid 1, wordt alleen over de betaling van de communautaire steun gesproken. In het geval van plattelandontwikkeling wordt de eindbegunstigde normaliter één enkele overheidssubsidie betaald die door de EU en de lidstaat wordt medegefinancierd. Artikel 6, lid 1, heeft geen betrekking op deze betaling aan de eindbegunstigde. Bijgevolg kan deze betaling worden uitgevoerd door de plaatselijke groep. Alleen de vergoeding van het EU-deel van de subsidie aan de andere autoriteit of instantie moet een taak van het betaalorgaan blijven.

Als een lidstaat van deze mogelijkheid gebruik maakt, blijft het betaalorgaan er volledig verantwoordelijk voor dat de hele onderliggende transactie wettig en regelmatig is en dat het financiële belang van de EU daarbij wordt beschermd, dat de betrokken uitgaven bij de Commissie worden gedeclareerd en dat de rekeningen dienovereenkomstig worden opgesteld. De plaatselijke groepen kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van een subsidiabiliteitscontrolelijst die is opgesteld door het betaalorgaan en die in overeenstemming is met de betrokken financiële wetgeving. Deze controlelijst moet worden ingevuld door de plaatselijke groepen. Het volledige dossier moet voor controledoeleinden worden bewaard gedurende de termijn die wordt opgegeven in de betrokken wetgeving.

Een subsidieverleningssysteem is slechts volledig operationeel wanneer alle openbare middelen geconcentreerd zijn in één enkel pakket (zie hieronder: mate van concentratie van financiering). Wanneer de Europese financiering alleen gedecentraliseerd is, terwijl de plaatselijke groep voor ieder project moet dingen naar de nationale cofinanciering, zou het voordeel van de flexibiliteit volledig worden teniet gedaan. Een globale subsidie vereist een correct gecoördineerd beheer van de financiële stromen.

(2) Bij een meer gecentraliseerd model wordt de betaling verricht door het betaalorgaan. De eindbegunstigde dient zijn betalingsaanvraag in bij het betaalorgaan via de plaatselijke groep (de plaatselijke groep deelt het betaalorgaan mee dat de betaling kan worden uitgevoerd) of direct bij het betaalorgaan met een kopie aan de plaatselijke groep. Het betaalorgaan betaalt rechtstreeks uit aan de eindbegunstigde en stuurt een kopie naar de plaatselijke groep. De plaatselijke groepen moeten op de hoogte worden gebracht om toezicht te kunnen uitoefenen en hun strategie te kunnen evalueren.

Beide systemen zijn gebruikt voor plaatselijke groepen van Leader+. Beide methoden hebben voor- en nadelen. Veel hangt echter af van de administratieve oefening en routine. Sommige autoriteiten zijn bijvoorbeeld in staat om zeer snel na ontvangst van de documentatie van de groep de betalingen aan de eindbegunstigde te verrichten zonder zich te bemoeien met de beslissing. In andere gevallen gaat hier echter een moeizaam proces aan vooraf waarbij alles nogmaals wordt gecontroleerd, wat de procedures aanzienlijk vertraagt en afbreuk doet aan het vermogen van de groep om beslissingen te nemen en resultaten te leveren.

Het voorstel is geopperd om in de beschrijving van de financiële circuits een maximumtermijn te stellen op de betalingen aan de begunstigden, of de terugbetaling aan de plaatselijke groepen indien van toepassing, zodat de plaatselijke groepen enige mate van zekerheid hebben wat betreft planning en uitgaven.

Controles

Artikel 28 septies, lid 2, (vroeger artikel 33, lid 1) van Verordening (EU) nr. 65/2011 van de Commissie (houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad met betrekking tot de toepassing van controleprocedures) biedt lidstaten de mogelijkheid controletaken te delegeren aan plaatselijke groepen door een officiële handeling in het geval van uitgaven met betrekking tot artikel 63 onder a) (maatregel “Uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategie”) en onder b) (maatregel “Samenwerking”). Administratieve controles van de aanvragen en betalingsaanvragen met inbegrip van de controles ter plaatse met betrekking tot investeringen kunnen worden uitgevoerd door plaatselijke groepen. Het blijft echter de verantwoordelijkheid van de bevoegde autoriteit na te gaan of deze plaatselijke groepen beschikken over het administratieve en controlevermogen om dat werk te verrichten en de acties van de plaatselijke groepen regelmatig aan controles te onderwerpen, waaronder controles van de boekhouding en steekproefsgewijze administratieve controles.

Indien de plaatselijke groep geen dergelijke machtiging heeft gekregen, wordt aanbevolen de plaatselijke groepen te informeren over de resultaten van de controles of toe te staan dat personeelsleden van de plaatselijke groep deelnemen aan de controles ter plaatse. Op deze manier kan de plaatselijke groep toezien op de implementatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie en zijn vaardigheden op het gebied van subsidiabiliteitsregels en financieel beheer verbeteren.

De uitvoering van controles ter plaatse blijft de verantwoordelijkheid van de bevoegde autoriteiten. De gecontroleerde steekproef moet het relatieve gewicht van de Leader-uitgaven vertegenwoordigen.

Matchingfinanciering

De ENRD Leader-focusgroepen hebben erop gewezen dat het verkrijgen van publieke cofinanciering in sommige lidstaten problematisch is. Praktische oplossingen voor de huidige moeilijkheden zouden de volgende kunnen zijn:

- zorgen voor nationale/regionale en/of plaatselijke middelen zodat de begunstigen hun publieke cofinanciering tegelijkertijd met de steun uit het ELFPO ontvangen;
- een gemeenschappelijk aanvraagformulier voor de Europese en nationale cofinanciering gebruiken.

Wanneer de begunstigde de nationale publieke cofinanciering afzonderlijk verkrijgt, kan de plaatselijke groep een nuttige rol spelen bij het verkrijgen of toekennen van de nationale publieke cofinanciering of een deel ervan.

Toezicht en evaluatie op het niveau van het programma's voor landschapontwikkeling

Er zijn specifieke Leader-outputindicatoren (tabel 0.41 (1) tot tabel 0.431). Tabel 0.41 (2) geeft het aantal projecten en begunstigen weer. De gegevens moeten worden opgesplitst in de verschillende maatregelen van as 1, 2 of 3. De projecten die niet kunnen worden gekoppeld aan een specifieke maatregel, moeten worden geteld in de categorie “Overige” van de verschillende assen, afhankelijk van de doelstellingen waaraan ze bijdragen. De gegevens van de begunstigen zijn verder opgesplitst in individuen, private en publieke sector en plaatselijke groepen en de individuen zijn verder onderverdeeld op basis van geslacht/leeftijd.

Er zijn geen specifieke resultaat- en impactindicatoren voor Leader, aangezien deze methode een instrument is om de doelstellingen van de andere assen te verwezenlijken.

Er zijn acht specifieke GTEK-evaluatievragen voor Leader:

Maatregel 41: Drie vragen hebben uitsluitend betrekking op de kwalitatieve beoordeling van het effect van de Leader-aanpak, d.w.z. ze concentreren zich op de specifieke kenmerken van de Leader-aanpak (verbetering van het bestuur, mobilisering van het endogene ontwikkelingspotentieel, multisectorale benaderingswijzen en samenwerking). Één vraag houdt verband met de mate waarin de Leader-aanpak heeft bijgedragen aan de prioriteiten van assen 1, 2 en 3.

Maatregel 421: - In welke mate heeft de steun bijgedragen aan de bevordering van samenwerking en aanmoediging van de overdracht van beste praktijken? - In welke mate hebben samenwerkingsprojecten en/of overdracht van beste praktijken op basis van de Leader-aanpak bijgedragen aan een betere verwezenlijking van de doelstellingen van een of meer van de andere drie assen?

Maatregel 431: In welke mate heeft de steun het vermogen van de plaatselijke groepen en andere partners die betrokken zijn bij de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën vergroot? In welke mate heeft de steun bijgedragen aan een groter vermogen voor de uitvoering van Leader?

Toezicht en evaluatie op het niveau van de plaatselijke groep

Een systeem voor het toezicht en de evaluatie van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie is ingevoerd op het niveau van de plaatselijke groep alvorens te beginnen met de uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie. De kosten met betrekking tot deze taken moeten subsidiabel zijn op grond van de submaatregel “Beheer van de plaatselijke groep” van maatregel 431.

Toezicht

De procedures voor het officiële toezicht en de verslaglegging met betrekking tot de uitvoering van de strategie, en daarmee verbonden conformiteitscontroles, worden waarschijnlijk ofwel bepaald door de beheersautoriteit ofwel beschreven in de richtsnoeren voor het programma. De plaatselijke groepen moeten uitleggen hoe ze van plan zijn te voldoen aan deze eisen.

De doelstellingen van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie moeten een precieze omschrijving bevatten van de plaatselijke resultaten die moeten worden behaald en daardoor een duidelijk kader en richtsnoer vormen voor het dagelijkse beheer van de programma's en kunnen dienen als basis voor het prestatiebeheer en de verantwoordingsplicht waarover regelmatig verslag moet worden gelegd en ook een jaarverslag moet worden opgesteld. Er is geen apart systeem voor toezicht op de plaatselijke groepen. Plaatselijke groepen zouden verplicht moeten zijn om verslag uit te brengen bij de beheersautoriteit over de output en de resultaten van de projecten die ze steunen in een vorm die gelijk is op de vorm die moet worden

gebruikt voor de verslaglegging over de andere assen. De jaarlijkse toezichtverslagen van de plaatselijke groep moeten bijdragen aan het jaarlijkse toezicht op de programma's voor landschapontwikkeling. Het toezicht op de projectuitvoering (meten van de financiële en fysieke vorderingen van projecten) is een noodzakelijke stap om het toezicht op de uitvoering van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie te garanderen. Daarom is het belangrijk dat de plaatselijke groepen een duidelijke voorstelling hebben van de doelstellingen van de programma's voor landschapontwikkeling in hun totaliteit en dat ze zijn opgeleid in het toezien op indicatoren, zodat ze in hun strategie gedetailleerde informatie kunnen opnemen over hoe ze zullen bijdragen aan deze doelstellingen.

Evaluatie

De zelfevaluatie van een plaatselijke groep moet zich concentreren op geselecteerde vragen met betrekking tot de doelstellingen van de plaatselijke ontwikkelingsstrategie, evenals op gemeenschappelijke evaluatievragen, bijv. met betrekking tot de Leader-methode en de toegevoegde waarde. Tot de aandachtspunten van de zelfevaluatie van de plaatselijke groepen behoren:

- de interne werkprocessen van de plaatselijke groep,
- de tevredenheid van de begunstigde en de feedback over de dienstverlening van de plaatselijke groep,
- de beoordeling van de belanghebbenden over de invloed van de plaatselijke groep.

Richtsnoeren voor de coördinatie van de zelfevaluatie moeten worden vastgelegd door de beheersautoriteit.

Plaatselijke groepen moet worden opgeleid in zelfevaluatie door evaluatiedeskundigen.

De hulpmiddelen die de plaatselijke groepen hebben gebruikt voor het communautair initiatief Leader+ omvatten onder andere werkgroepen, raadpleging van de algemene gemeenschap en de belanghebbenden, vergaderingen met de plaatselijke groep en ondersteuning van consulenten.

De beheersautoriteiten moeten de mogelijkheid overwegen de plaatselijke ontwikkelingsstrategie regelmatig te laten herzien en wijzigen door de plaatselijke groepen teneinde voordeel te doen met het toezicht en de evaluatie.